

Jangovar harakatlar davrida tabiatni hisobga olish tadbirlari

Yorqinoy Yuldashevna Rozimova
O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Akademiyasi

Annotatsiya: Jangovar harakatlar davrida tabiatni hisobga olish masalasi harbiy strategiya va taktikada muhim o'rin tutadi. Hududning relyefi, iqlim sharoitlari, gidrografik tarmog'i, o'rmon va cho'l zonalari, shuningdek, ob-havoning o'zgaruvchanligi jangovar harakatlar samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bois harbiy amaliyotda tabiiy sharoitlarni chuqur o'rganish, qo'shinlarning joylashuvi va harakatlanish yo'nalishlarini to'g'ri belgilash, moddiy-texnik ta'minotni tashkil etishda tabiat omillarini hisobga olish zarur. Mazkur tadbirlar jangovar tayyorgarlikni oshirish, qo'shinlarning jang maydonidagi harakatchanligini ta'minlash va talafotlarni kamaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: jangovar harakatlar, harbiy strategiya, tabiiy sharoit, relyef, iqlim, gidrografiya, harbiy taktikalar, qo'shinlarning joylashuvi, moddiy-texnik ta'minot

Measures to take into account nature during combat operations

Yorkinoy Yuldashevna Rozimova
Academy of the Armed Forces of the Republic of Uzbekistan

Abstract: The issue of taking into account nature during combat operations plays an important role in military strategy and tactics. The relief of the territory, climatic conditions, hydrographic network, forest and desert zones, as well as weather variability directly affect the effectiveness of combat operations. Therefore, in military operations, it is necessary to thoroughly study natural conditions, correctly determine the location and directions of movement of troops, and take into account natural factors when organizing logistical support. These measures are of great importance in increasing combat readiness, ensuring the mobility of troops on the battlefield, and reducing casualties.

Keywords: combat operations, military strategy, natural conditions, relief, climate, hydrography, military tactics, troop deployment, logistical support

Ma'lumki, yaxshi jangchi bevosita atrof-muhitni kuzatgan holda dushman harakatini anglashi mumkin. Aytaylik bosilgan o't-o'lan, tuproqli yerlardagi oyoq izlari, daraxtlarning singan shohlari-yu, to'kilgan barglari, suvning loyqalanishi,

yangi kavlangan yer, biror bir isning hidi va hokazo. Shu o'rinda buyuk rus adibi Aleksandr Sergeevich Pushkinning «Kapitan qizi» asaridagi bir lavha diqqatga sazovor. Asar qahramoni Pyotr Grinyov Semyonov polkiga xizmatga tayyorlangan bo'lib u Orenburgdagi Belogor qal'asiga yo'l oladi. Atrof past-baland, tepalik va jarliklardan iborat ko'chmanchilar dashti. Hamma yoq qor bilan qoplangan. Quyosh botib borardi. Arava tor yo'ldan, to'g'risi, mujiklarning chanalari solgan izdan borardi. Yamshik (aravakash) to'satdan bir tomonga qaray boshladi, nihoyat, telpagini boshidan oldida, menga o'grilib: «Begim, qaytsak qalay bo'lardi?», -dedi.

-Nima uchun?

-Havoning avzoi buzuq, shamol ko'ratilayapdi, qorni to'zishini qarang.

-Nima qilibdi?

Ko'rmayapsizmi, h-u-u ana uni? (Yamshik qamchisi bilan kunchiqish tomonni ko'rsatdi). Men oppoq dasht, tiniq osmondan bo'lak narsani ko'rmayapman.

-Hov ana u-chi, bulut.

Osmonning bir burchagida, ufqqa yaqin yerda, darhaqiqat oq bulut parchasi turar, ko'rgan kishi uni yiroqdagi qor deb gumon qilardi. Yamshik bulutning bo'ron alomati ekanligini aytdi.

Bu yerlarning bo'roni qanday bo'lishini eshitganman, butun boshliq karvonlar halok bo'lganini bilar edim.

Tuyqusdan alla narsaning qorasini ko'rib qoldim. Men, shu qoraga qarab yurishni buyurdim, u ham bizga tomon yurib kelaverdi. Hademay yetib oldik, odam ekan, "Hoy yaxshi kishi!,-deb qichqirdi yamshik.

-Yo'lni bilmaysanmi?

-Yo'l-ku shu-ya, men yo'lda turibman, -deb javob berdi yo'lovchi, yurib bo'lmaganidan keyin bu yo'ldan nima foyda?

-Menga qara, og'ayni,- dedim unga, -sen bu yerlarni bilasanmi! Bizni qo'shonaga elitib qo'yaysanmi?

Bu yerlarni bilaman, -deb javob berdi yo'lovchi. Havoni ko'rmayapsanmi: bunday vaqtda albatta adashasan kishi, yaxshisi shu yerda turish kerak, bo'ron tinsin, havo ochilsin, yo'lni yulduzlarga qarab topib olamiz.

Uning sovuqqonligi menga dalda berdi.

Tavakkal qilib kechani shu dashtda o'tkazar ekanmanda, deb turgan edim, yo'lovchi birdan aravaga chiqdida, yamshikka: Qani, xudoga shukur, manzil uzoq emas, o'ngga bur, hayda,- dedi.

-Nega o'ngga buraman?,-dedi yamshik ajablanib. Qani yo'l? Gapingni qara-yu. Yamshikning gapi menga ma'qul tushdi. -Darhaqiqat,- dedim, nega manzil yaqin deb o'ylaysan?

-Chunki,- dedi yo'lovchi, shamol shu tomondan esayapdi. Dimog'imga tutun hidi kelayapdi, demak qishloq yaqin.

Uning ziyrakligi bilan sezgirligiga hayron qoldim. Yamshikni yo'lga soldim¹.

Qarang, uzoqdan kelayotgan tutun isi yarim tunda, cho'l sharoitida yo'l topish imkoniyatini berdi.

Chor podshosi qo'shinlariga qarshi kurash chog'ida chegaradan ichkariga o'tgan qirg'izlar ertalabki soqchi bo'linma ularning izlarini payqab vahima solmasliklari uchun iz qoldirmaslikka harakat qilishardi. Buning uchun qosh qoraymasdan joyni yaxshilab o'rganishar, qattiq toshli yerlardan yoki yo'ldan yurishni mo'ljallashar, iz qoldiradigan bo'lsalar, ertalabgacha shamol o'chirib tashlashi mumkin bo'lishi uchun bu yo'lni kechqurun bosib o'tishga harakat qilishardi. Chegara ichkarisiga kirishni asosan yomg'ir yog'ayotgan va shamol bo'layotgan kunlarda amalga oshirishardi.²

Amir Temur 1398 yilning iyun oyida Hindiqush tog' tizmasining eng mashaqqatli joyidan kesib o'tishni amalga oshirdi. Iyun oylarida kunduz kunlari tog'dagi qor quyosh nuri ta'sirida erib bo'sh bo'lgani, otlarni ko'tara olmasligi tufayli Amir Temur bu joyda to'xtab turib, otlar qulab ketmasliklari uchun ularning tagiga kigiz solishni buyurardi. Salqin tushib, qor qotgach, u yana yo'lga tushardi.³

Harbiy harakatlar davrida yo'llarda uchraydigan daryolarni kechib o'tishda ham o'ziga xos usul va uslublar mavjuddir. Bu o'rinda Aleksandr Makedonskiyning Amudaryoni kechib o'tish tajribasi ham diqqatga sazovordir.

Aleksandr Makedonskiy O'rta Osiyodagi Oks daryosiga yetib kelganda, uni kechib o'tish o'ta mashaqqatli ekanligiga amin bo'ladi. Bu daryoning eni 6 stadiy (1 stadiy grek o'lchovida 184 metr, 98 santimetrga to'g'ri keladi) bo'lib, ancha chuqur edi. Tubi qum bilan qoplangan Oks shunday tez oqardiki, xatto daryo tubiga tushirilgan temir qoziqni ham bemalol oqizib ketardi. Daryodan o'tishning yana bir qiyin tomoni shunda ediki, ko'priklar solish uchun yog'och yetmasdi. Ko'priklar qo'rish uchun daraxtlarni uzoqdan kesib kelishning o'zi ham anchagina vaqtni talab qilardi. Aleksandr chodir uchun quritilgan terilarni yig'ib olib, ularni quruq o'tlar bilan to'ldirib, ichiga suv o'tmaydigan qilib tikishni buyuradi. Bu quruq o't bilan to'ldirilib tikilgan terilar suvdan kechib o'tish uchun chidamli bo'lib chiqadi va qo'shin ular yordamida besh kun ichida narigi qirg'oqqa o'tib oladi⁴.

Surxondaryo viloyatining tog'liq hududlarida tozalash tadbirlarini o'tkazayotgan katta leytenant Muzaffarov Zikirga (bugungi kunda Toshkent oliy mumqo'shin qo'mondonlik bilim yurti o'qituvchisi) kechgi vaqtda tungi kuzatuv vositasi yordamida atrof muhitni kuzayotgan askar butalar orasida kichik yorug'lik ko'rganligi haqida axborot berdi. Tungi kuzatish vositasida aytilgan ob'ektni shaxsan o'zi ko'rib bunga ishonch hosil qilgan komandir chor atrofda diniy ekstremistik

¹ Пушкин А.С. Капитан кизи. Тошкент: «Ёш гвардия», 1988, -Б. 15-16.

² Иванин М. Икки буюк саркарда: Чингизхон ва Амир Темур. Тошкент: ЎРФА «Фан» нашриёти, 1994. -Б. 147-148.

³ Shu yerda, -Б. 179

⁴ Boymirzaev F. Qadimgi dunyo tarixi Toshkent: «O'zbekiston», 2002, -Б. 40-41.

guruhlar harakat qilayotganligi uchun aniqlangan ob'ektni o'qqa tutish haqida ko'rsatma berdi. Ob'ekt o'qqa tutilgach uni yo'qotilganligiga ishonch hosil etish uchun yana ob'ektni tungi kuzatish asbobida kuzatdi. Birinchi gal aniqlangan ob'ekt o'z joyidan qo'zg'almay yonib turar edi. Komandir ob'ektni yana o'qqa tutish haqida ko'rsatma berayotganda guruhdagi bir shartnoma asosidagi harbiy xizmatchi «o'rtoq katta leytenant, men shu yerda tug'ilib o'sganman. Bizning tog'larda kechqurun o'zidan yorug'lik taratadigan qurt bor. Bu shu qurt bo'lsa kerak», -deb qoldi. Komandirning ruxsati bilan u kuzatilgan ob'ektga borib o'zi aytgan nur taratuvchi qurti olib keldi. Keyin aniqlansa tungi kuzatuv moslamasida bir yarim ikki santimetr keladigan qurt kattagina fonardek bo'lib ko'rinayotgan ekan.

Aksariyat hollarda bu qurtlarni hususiyatini bilgan mujohidlar ob'ektni aniqlash uchun ularni echkilarning shohlariga bog'lab qo'yar edilar. Harakatlanayotgan echki shohidagi qurt huddi odam fonar bilan ketayotgandek bo'lib ko'ringan sovet qo'shinlari ularni o'qqa tutar va o'zlarining turgan joylarini fosh etib qo'yar edilar. O'zini fosh etib qo'ygan ob'ekt snayper o'qiga duchor bo'lar edi. Demak tajriba ko'rsatadiki tabiat bilan bog'liq jihatlarni mukammal bilish ham jangda g'alabani ta'minlashning garovi bo'lar ekan.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari islohatlari doirasida amalga oshirilayotgan oliy harbiy ta'lim tizimidagi yangilanishlar bo'lg'uvsi ofitser kadrlarni tayyorlash tizimini yangi bosqichga ko'tardi. O'quv tarbiyaviy jarayonlarni takomillashtirib borilishi, bilim yurtlari o'quv moddiy bazasini muttasil takomillashtirib borilishi ta'lim samaradorligini yuksaltirmoqda. Ta'lim jarayonlariga jahon harbiy san'atini joriy etilishi mazkur yo'nalishda buyuk ajdodlarimizning tutgan o'rni va roli alohida ekanligini ko'rsatdi.

Bo'lg'uvsi ofitser kadrlarga harbiy san'atni chuqur o'rgatish, milliy jangovar an'analarimizni yuksak salohiyat bilan davom ettirish kun tartibidagi birinchi darajali vazifaga aylanmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Mustaqilligi yillarida uning hududiy yaxlitligi va konstitutsion tuzumini himoya qilish yo'nalishida amalga oshirilgan amaliyotlar tarixiy tajribalarining jangovar harakatlardagi o'rni va roli o'ziga xos ahamiyatga egaligini ko'rsatdi. Ilg'or tarixiy tajribaga tayangan ofitser har qanday jangovar sharoitda g'alabani ta'minlashga qodir bo'lishini tarixiy tajriba ko'rsatmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Begali o'g, I. U. B., Malikovich, E. S., & Xojakbar o'g'li, U. X. (2025). 3D PRINTER ORQALI ISHLAB CHIQRILGAN PROTEZ VA IMPLANTLARNING TIBBIYOTDA QO'LLANILISHI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 857-862.

2. Begali o'g, I. U. B., Malikovich, E. S., & Ahrorxonov, A. (2025). Tibbiyotda robototexnika: Jarrohlik sohasida qo 'llanishi. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 878-884.
3. Malikovich, E. S., & Xasan o'g'li, M. T. (2025). TIBBIYOTDA INFORMATIKA DARSLARINI QIZIQARLI TASHKIL QILISH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 1030-1033.
4. Malikovich, E. S., & Shuxrat o'g'li, T. S. (2025). VIRTUAL DASTURIY TA'MINOTLARDAN FOYDALANISHNING METODIK TIZIMI VA MODELLARI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 1034-1038.
5. Malikovich, E. S., & Shuxrat o'g'li, T. S. (2025). VIRTUAL TA'LIMNI SHAKLLANTIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O 'RNI VA AHAMIYATI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 1039-1042.
6. Malikovich, E. S., & Ilxom o'g'li, B. X. (2025). TIBBIYOTDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI O'QITISHDA VIRTUAL DASTURLARDAN FOYDALANISH. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 1026-1029.
7. Malikovich, S. E. (2022). 3O'LCHAMLI MODELLAR YARATISH VA ULARNI O'QITISH METODIKASI. In Proceedings of International Educators Conference (Vol. 1, No. 3, pp. 46-50).
8. Begali o'g, I. U. B., & Rustamovna, I. G. (2025). Dermatologiyada AI dasturlari orqali teri kasalliklarini aniqlash. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 703-709.
9. Улугбек, И. Б., & Дильрабо, А. У. (2025). Искусственный интеллект в ранней диагностике онкологических заболеваний. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 993-997.
10. Begali o'g, I. U. B., & Shuhratovna, S. D. (2025). Diabetiklar uchun mobil ilovalar va ularning samaradorligi. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 710-713.
11. Begali o'g, I. U. B. (2025). The Importance of Integration in General Education Schools and Theoretical Foundations for Developing Teaching-Oriented Integrative Software. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(4), 641-646.
12. Maxsudov, V. G., Ermetov, E. Y., Sobirjonov, A. Z., Abdurazzoqov, J. T., & Zuparov, I. B. (2023). Modeling the formation of an electrocardiosignal in the vissim environment. International Journal of Engineering Mathematics: Theory and Application.

13. Malikovich, S. E. (2022). 3O'LCHAMLI MODELLAR YARATISH VA ULARNI O'QITISH METODIKASI. In Proceedings of International Educators Conference (Vol. 1, No. 3, pp. 46-50).
14. Mamadaliyeva, U. P., Ermetov, E. Y., Abdullayeva, N. U., Zuparov, I. B., Bozarov, U. A., Maxsudov, V. G., & Sobirjonov, A. Z. (2023). Methods Of Modeling Biological Processes And Systems. European Scholar Journal, 4(2), 90-93.
15. Zuparov, I. B., Ibragimova, M. N., Norbutayeva, M. K., Otaxonov, P. E., Normamatov, S. F., Safarov, U. Q., & Maxsudov, V. G. (2023). Modern directions and perspectives of using medical information systems. Switzerland: Innovations in technology and science education, 1218-1233.
16. Sherimatovich, K. S., Bakhodirovich, Z. I., Karimovich, S. Y., & Bakhridinovna, M. A. B. M. A. (2025). THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON NEUROCOGNITIVE PROCESSES AND TRANSFORMATION OF THE STRUCTURE OF HUMAN CONSCIOUSNESS. Western European Journal of Medicine and Medical Science, 3(03), 100-104.
17. Raxmatov, A., Bo'riboev, B., Bo'riboev, A., Otabekov, A., & Egamov, S. (2020). HUDUDLARDA BOLALAR SPORINING RIVOJLANISHINI MATEMATIK MODELLASH MAMAMLALARI HAQIDA. Arxiv Nauchnyx Publikatsiy JSPI.
18. Зупаров, И. Б. (2025). РАЗВЕТВЛЕННЫЕ И ЦИКЛИЧЕСКИЕ АЛГОРИТМЫ. СОСТАВЛЕНИЕ АЛГОРИТМОВ ДЛЯ ЗАДАЧ, СВЯЗАННЫХ С РАЗВЕТВЛЕННЫМИ И ЦИКЛИЧЕСКИМИ МЕДИЦИНСКИМИ ПРОЦЕССАМИ. Tadqiqotlar, 61(1), 328-332.
19. Нурматова, Ф. Б., & Абдуганиева, Ш. Х. (2023). Цифровая трансформация в медицине: тенденции и перспективы. Universum: технические науки, (7-1 (112)), 26-29.
20. Rakhbarovna, D. N., Sherimatovich, K. S., Bakhodirovich, Z. I., & Jaloliddinovna, Z. S. (2025). AI TECHNOLOGIES AND MODERN ROBOTICS IN SURGERY. Western European Journal of Medicine and Medical Science, 3(03), 96-99.
21. Begali o'g, I. U. B., Malikovich, E. S., & Xojakbar o'g'li, U. X. (2025). 3D PRINTER ORQALI ISHLAB CHIQARILGAN PROTEZ VA IMPLANTLARNING TIBBIYOTDA QO'LLANILISHI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 857-862.
22. Ermetov, A. Z., Maxsudov, V. G., Abdurazzoqov, J. T., Otaxonov, P. E., Ermetov, E. Y., Sobirjonov, A. Z., & Zuparov, I. B. (2023). ИССЛЕДОВАНИЕ АЧТВ С ПОМОЩЬЮ КОАГУЛОМЕТРА HUMACLOT JUNIOR Курбонова ЗЧ, Полванхонов СН 2, Имамов ЭЗ 2, Назиров КХ 2, Абсалямова ИИ 2. MINISTRY OF HIGHER AND SECONDARY SPECIAL EDUCATION OF THE REPUBLIC

OF UZBEKISTAN MINISTRY OF HEALTHCARE TASHKENT MEDICAL ACADEMY, 13.

23. Махсудов, В., Бобажанов, Б., Зупаров, И., & Латипова, К. (2021). Морфологик операцияларни рангсизлаштириш ёрдамида матинни автоматик аниқлаш.

24. Malikovich, E. S., & Rustam o'g'li, E. J. (2025). TELEMEDICINE: THE REVOLUTIONARY ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN MODERN HEALTHCARE SYSTEMS. Modern American Journal of Medical and Health Sciences, 1(2), 350-356.

25. Махсудов, В., Эрметов, Э., & Зупаров, И. (2021). Ёшларнинг компьютер ўйинларига тобелигини психологик жихатлари.

26. Джуманов, Ж. Х., Юсупов, Р. А., Ахралов, Ш. С., Эгамбердиев, Х. С., & Исроилов, У. Б. (2019). Сув хўжалик фаолияти ўзгарган шароитларда ер ости сувлари ҳаракатини математик моделлаш (Зарафшон воҳасининг Дамхўжа сув олиш иншооти мисолида)/Муҳаммад Ал-Хоразмий Авлодлари илмий-амалий ва ахборот-таҳлилий журнали. Муҳаммад Ал-Хоразмий авлодлари илмий-амалий ва ахбороттаҳлилий журнали. Т.:«Fan va texnologiya» нашриёти,(4), 10.

27. Turapov, U. U., Isroilov, U. B., Raxmatov, A., Egamov, S. M., & Isabekov, B. I. (2024). Splay-Method of Model Acquisition Assessment. International Journal of Trend in Scientific Research and Development, 5(1), 934-936.

28. Turapov, U. U., Isroilov, U. B., Guliev, A. A., & Muldanov, F. R. (2020). Non invasive glucometer of automatic measurement of the glucose level in blood. Int. J. Eng. Adv. Technol, 9(3), 3331-3336.

29. Жумабоев, С., & Исроилов, У. (2020). СОЗДАНИЯ СРЕДСТВ ЭЛЕКТРОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ВЫСШЕМ ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ОБРАЗОВАНИЕ. Архив Научных Публикаций JSPI.

30. Isroilov, U. (2020). Пространственный анализ в задачах мониторинга уровней грунтовых вод Ферганской долины. Архив Научных Публикаций JSPI.

31. Begali o'g, I. U. B., & Rustamovna, I. G. (2025). Dermatologiyada AI dasturlari orqali teri kasalliklarini aniqlash. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 703-709.

32. Улугбек, И. Б., & Дильрабо, А. У. (2025). Искусственный интеллект в ранней диагностике онкологических заболеваний. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 993-997.

33. Begali o'g, I. U. B., Malikovich, E. S., & Hojiakbar o'g'li, U. X. (2025). 3D PRINTER ORQALI ISHLAB CHIQARILGAN PROTEZ VA IMPLANTLARNING TIBBIYOTDA QO'LLANILISHI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 857-862.

34. Begali o'g, I. U. B., Malikovich, E. S., & Ahrorxonov, A. (2025). Tibbiyotda robototexnika: Jarrohlik sohasida qo 'llanishi. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 878-884.
35. Begali o'g, I. U. B., Malikovich, E. S., & Olimov, A. (2025). Bolalar tibbiyotida VR o'yinlari. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 714-721.
36. Begali o'g, I. U. B., & Mukarram, A. (2025). Kasalliklarning geografik tarqalishi xaritalari (GIS texnologiyalari). Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 644-648.
37. Begali o'g, I. U. B., & Shodmonovna, X. A. (2025). COVID-19 DAVRIDA TELEMEDITSINANING ORNI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 698-702.
38. Begali o'g, I. U. B., & Mohinur, M. (2025). Da Vinci roboti va jarrohlik amaliyotlari. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 649-653.
39. Begali o'g, I. U. B. (2025). Shaxsiylashtirilgan tibbiyot (Personalized medicine). Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 682-688.
40. Begali o'g, I. U. B., & Bahromov, H. (2025). Nanorobotlar orqali qon tomirlarini tozalash. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(5), 657-662.
41. Begali o'g, I. U. B. (2025). The Importance of Integration in General Education Schools and Theoretical Foundations for Developing Teaching-Oriented Integrative Software. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(4), 641-646.
42. Isroilov, U. B. (2023). Automatic Determination of Blood Glucose Level by Means of A Non-invasive Glucometer. American Journal of Technology and Applied Sciences, 12, 78-84.
43. Ibragimova, N., Murodova, S., Otanazarov, D., & Khojanazarova, M. (2021). Studying the effect of potato products in extending the period of potato storage. In E3S Web of Conferences (Vol. 258, p. 04021). EDP Sciences.
44. Kenjibaeva, G. S., Bektureeva, G. U., Murodova, S. S., Sobirova, M. B., & Ibragimova, N. M. (2024). KARTOSHKANI EKOLOGIK MAHSULOT BIOPREPARAT YORDAMIDA SAQLASH TEXNOLOGIYASINI ISHLAB CHIQUISH. Экономика и социум, (11-2 (126)), 238-241.
45. Murodova, S. S., Ibragimova, N. M., & Xo'Janazarova, M. Q. (2024). KARTOSHKKA TUGANAKLARINI SAQLASH XUSUSIYATLARI. Science and innovation, 3(Special Issue 58), 148-151.
46. Sobirovna, M. S., Muminovna, I. N., Xudaynazarovich, O. D., & Baxtiyorovna, Y. S. (2023). RIZOBAKTERIYALARDAN AJRATIB OLINGAN

EKZOPOLISAXARIDLARNING KARTOSHKANI SAQLASH DAVRIGA TASIRINI ORGANISH. Science and innovation, 2(Special Issue 8), 451-459.

47. Ibragimova, N., Muradova, S., & Khojanazarova, M. (2023). Storage of potatoes with the help of biopreparations. In E3S Web of Conferences (Vol. 389, p. 03095). EDP Sciences.

48. Жуманиязов, М. Ж., Курамбаев, Ш. Р., Жуманиязова, Д. М., Сапарбаева, Н. К., & Ибрагимова, Н. М. (2018). Композиционный модификатор ржавчины на основе местного сырья и техногенных ресурсов. Химия и химическая технология, (1), 53-54.

49. Курамбаев, Ш. Р., Ибрагимова, Н. М., Худайберганов, С., & Камилов, М. И. (2017). Композиционный модификатор ржавчины на основе местного сырья и техногенных ресурсов. Молодой ученый, (12), 66-69.

50. Шарипов, П. Р., Ибрагимова, Н. М., Матчанова, Д. Ш., & Аитова, Ш. К. (2017). Программа, определяющая количество добавляемых ингредиентов в блюдо. Интерактивная наука, (12), 161-163.

51. Muminovna, I. N., & Sultanbayevna, B. K. UDK. 631.53. 026 IMPACTS OF ZAMIN-M BIOPREPARATE ON INCREASING THE STORABILITY OF POTATO STORES.

52. Jumaniyazov, J., Tukhtayev, B., Abdullaev, I., Khudayberganov, N., & Iskandarov, A. (2021, December). Assimilation dynamics of saline soil areas by cultivating bioremediant herbal plant in the lower Amudarya region. In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science (Vol. 939, No. 1, p. 012092). IOP Publishing.

53. Розимова, Ё. Ю. (2021). СОВРЕМЕННЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К ВОЕННО-ПАТРИОТИЧЕСКОМУ ВОСПИТАНИЮ МОЛОДЕЖИ В УЗБЕКИСТАНЕ. Россия и мусульманский мир, (1 (319)), 79-83.

54. Розимова, Ё. Ю. (2013). Об истории возникновения армии и военного образования в республике Бухара. SCIENCE AND WORLD, 18.

55. Rozimova, Y. (2025, April). THE HEROISM OF UZBEK WOMEN DURING WORLD WAR II. In CONFERENCE ON THE ROLE AND IMPORTANCE OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD (Vol. 2, No. 4, pp. 120-124).

56. Rozimova, Y. (2025). О 'ZBEKISTON MUDOFAA ISLOHOTI VA PROFESSIONAL HARBIY TA'LIM TIZIMIGA BIR NAZAR. TAMADDUN NURI JURNALI, 4(67), 346-349.

57. Yu, R. Y. (2023). MILITARY PATRIOTISM PROBLEMS OF EMOTION FORMATION. IN THE EXAM-PL E OF CADETS OF THE ARMED FORCES ACADEMY. BBC, 4, 29.

58. Yu, R. Y. (2022). Independent uzbekistan the past, present and future of the armed forces.

59. Ахмедов, Д. Ў., & Ахмедова, С. А. (2022). AMIR TEMUR DAVRIDA ILM-MA'RIFATGA E'TIBOR MASALALARI. O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASI JAMOAT XAVFSIZLIGI UNIVERSITETI IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLAR VA JINOIY HUQUQIY FANLAR, 577.

60. O'gli, K. M. M. (2021). Issues of organization of pre-service military training.

61. Snuminska, N. V. (2016). Galitcka Army infantry units training features and specifics.

62. Розимова, Ё. Ю. (2015). ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ ПРОПАГАНДЕ ИГИЛ В СРЕДНЕЙ АЗИИ НА ПРИМЕРЕ УЗБЕКИСТАНА. Наука и мир, (9-1), 158-160.